

Donderdag 16 augustus 1917 – ochtendeditie

Berlijn, 15 augustus. Officieel: Legergroep Rupprecht. De toegenomen uitwerking van het afweervuur van onze artillerie in Vlaanderen heeft bewerkt, dat gisteren voor een deel van de dag het vijandelijke vernielingsvuur verflauwde. De verschoten munitievoorraden ontlastten de infanterie. Pas tegen de avond kon de vijand de vuurstrijd met volle kracht weer opnemen, die 's nachts zeer krachtig voortduurde. In een aanval werden Engelse afdelingen, die zich bij Langemark over de Steenbeek voorwaarts hadden gewerkt, vernietigd. Vinnige gedeeltelijke aanvallen van de Engelsen ten zuiden van Frezenberg en aan weerskanten van Hooge werden afgeslagen.

Door hun krانig en doeltreffend optreden hebben de vechtsmaldelen van onze vliegers zich tot een deugdelijk aanvalswapen ook tegen loopgraafdoelen en batterijen ontwikkeld. In de luchtgevechten, die boven Vlaanderen bijzonder talrijk waren en door afweervuur zijn gisteren 20 vijandelijke vliegers en vier kabelballons neergeschoten.

Berlijn, 15 augustus. Officieel. Afwisselend sterke artilleriestrijd in Vlaanderen.

Berlijn, 15 augustus. In een brief van een majoor van de 124^e brigade, van 3 augustus, die aan het Vlaamse front is buitgemaakt, komt woordelijk het volgende voor; "Ik heb hier op het ogenblik niet meer dan 320 man bij elkaar in de loopgraaf, van wie op zijn minst 50 procent door reumatiek, buikloop en algemene afmatting buiten machte is, zich te bewegen. De algemene toestand van de troep is heel slecht.

Het economisch herstel van België.

Men schrijft ons:

In verband met de droevige vooruitzichten omtrent de economische toestand in België na de oorlog, die de heer Teugels de Vos koestert in zijn stuk in Les Nouvelles, overgenomen in de N.R.C. van dinsdagavond 14 dezer, mag er op gewezen worden, dat niet alle Belgen de toestand even donker inzien.

Daargelaten dat het nog steeds in het onzekere blijft of, en in welke mate, de Duitsers, bij een mogelijke terugtocht uit België, zich zullen te buiten gaan aan opzettelijke vernielingen in de havens van Zeebrugge, te Gent, te Antwerpen, te Brussel, moet men niet uit het oog verliezen dat er onder de Belgen in het binnen- en buitenland allerlei tekenen waar te nemen vallen die wijzen op een ernstig voorbereiden om de economische bedrijvigheid krachtig te hervatten zodra de gelegenheid daartoe openstaat.

Onder voorzitterschap van baron de Broqueville, onlangs minister van buitenlandse zaken geworden, werkt te Havre een Belgische Economische Raad, die zijn vertakkingen heeft in de vorm van commissies in Frankrijk, Engeland en Nederland en het werk van wijlen Waxweiler krachtdadig voortzet. Deze raad stelt een uitgebreid onderzoek in naar de economische toestand van België voor en gedurende de oorlog en over de kansen voor nijverheid en handel. Ze maakt ook uitgebreide plannen van herstel op.

Daarnaast zouden te vermelden zijn, de vele groepen van nijveraars en handelaars, die uit eigen initiatief naar

aansluiting gezocht hebben om de voorbereidende maatregelen te bespreken, die dienen genomen te worden om de haast geheel ten onder gegane nijverheid – die zoveel te lijden had door het afnemen van de grondstoffen en de machines – en de zo jammerlijk gestrande handel weer vlot te krijgen. Ze bestaan zowel binnen het bezette gebied als bij de Belgen in ballingschap. Bij het voornaamste initiatief dat in dit opzicht genomen werd, heel onlangs, wil ik even stilstaan.

Het geldt een onderneming van een groep industriëlen die zich buiten België bevinden, en zich voorstellen, met hulp van de regering, reeds nu, zoals dit in de bevrijde gewesten van Frankrijk geschiedt, de grondstoffen en werktuigen aan te schaffen voor het opnieuw in gang zetten van de industriële ondernemingen in België. De aankopen zullen geschieden door bemiddeling van de maatschappij op verzoek en ten laste van de nijveraars, die haar de bestellingen zullen overmaken, en ook ten laste van de staat, in zoverre de regering zal willen tussenkomen. In deze verhandelingen zal de maatschappij, geheel of ten dele, als koper of rechtstreekse verkoper, als tussenhandelaar of gevolmachtigde optreden. De maatschappij zal ook als band gelden tussen de staat en de Belgische industriëlen, waar het geldt de vergoedingen in ontvangst te nemen, die aan dezen zouden toegekend worden ten gevolge van vernieling, beschadiging, opvordering gedurende de oorlog. De maatschappij wordt gesticht onder de vorm van een naamloze vennootschap of coöperatie, met een kapitaal van 200.000 frank, vertegenwoordigd door 2000 aandelen van 100 frank en met een maximum intrest van 5

procent. Circulaires zijn reeds naar al de Belgische industriëlen gestuurd, die in Frankrijk verblijven en zullen eerlang ook de Belgische industriëlen in Nederland en Engeland bereiken. De bureaus zijn gevestigd bij het comité voor economisch onderzoek, Amsterdamse straat 70 bis, Parijs.

Onlangs is eveneens te Londen een officiële commissie ingesteld, die tot doel heeft de handelsbetrekkingen tussen België en Engeland en zijn koloniën uit te breiden. Ze moet, volgens het besluit tot haar instelling, aanvangen met het onderzoek van de middelen, die kunnen leiden tot het begunstigen van die handelsrelaties. Ze zal in de eerste plaats nagaan welke voorraden er in beide landen zullen beschikbaar zijn en welke behoeften beide hebben. Ze zal haar oordeel te geven hebben betreffende de wijze, waarop de handel tussen België en het Britse rijk zal kunnen ontwikkeld worden. Daartoe zal ze bij de beste bronnen om inlichtingen uitgaan.

De commissie bestaat uit drie leden, aangesteld door de Board of Trade en drie leden benoemd door het Foreign Office. Ze mag zich daarenboven eigenmachtig andere personen toevoegen, die bevoegd zijn in de zaken, welke ze zal te onderzoeken hebben. Bovendien zal zij, waar het nodig is, de raad inwinnen van vertegenwoordigers van de handel, de scheepvaart en de financiën van België. Bevordering van afzonderlijke belangen en hulpverlening aan een speciale tak van nijverheid en handel zal uitgesloten blijven. De commissie moet de algemene belangen behartigen en kan slechts afzonderlijke ondernemingen steunen, wanneer daarbij de algemene beginselen gebaat worden.

Omtrent deze commissie heeft de Times geschreven: "Het economisch herstel en de ontwikkeling van België zijn volstrekt noodzakelijk, wil de onafhankelijkheid van België in het vervolg een politieke realiteit zijn. Voor de oorlog was België een van de meest winstgevende afzetgebieden van Duitsland, dat er voor miljoenen koopwaren leverde. De huidige combinatie heeft niet tot doel de Belgische markt uit te buiten in het uitsluitend belang van de Engelse handel, noch voordeel te halen uit de rampen van België ten einde dit land economisch van ons te laten afhangen. Wij willen zelfs geen concurrentie doen aan Frankrijk noch aan gelijk welke bondgenoot. De oorlog heeft ons echter geleerd, dat de politieke vriendschap moet steunen op stevige economische betrekkingen.

Wanneer de overwinning der geallieerden België weer zedelijk, financieel en industrieel zal hersteld hebben, zoals wij het aan België verschuldigd zijn, dan zal het er voor de geallieerden nog op aan komen voor België hun afzetgebied zo ruim mogelijk open te zetten en, wederkerig, een passend afzetgebied voor hun handel op zijn markt te zoeken."

De wettelijke waarde van de Duitse decreten in België.

Men meldt ons:

Met betrekking tot veler en velerlei belangen in België is de vraag wat de wettelijke waarde is van de decreten der Duitse overheid betreffende zaken, waarmee militaire noodzaak niets te maken heeft, van groot belang, niet het minst voor de tijd onmiddellijk na de oorlog. Nederlanders, die onder de bepaling

van de nieuwe fiscale decreten der Duitsers in België vallen, zullen met genoeg kennis nemen van het volgende:

Het Belgisch hof van cassatie heeft deze kwestie grondig onderzocht en daaromtrent twee gemotiveerde oordelen geveld, de 20^e mei 1916 en de 14^e juni 1917. De tekst ervan is eindelijk tot hier doorgedrongen. Het hof heeft de eerste maal beslist, dat, in geval van bezetting, de decreten, door de bezetter afgekondigd, geen wetten zijn, naar de rechterlijke betekenis van het woord, doch verordeningen van een vreemde militaire overheid.

Volgens de derde conventie, vermeld in het enig artikel der Belgische wet van 25 mei 1910, moet de contractant, die een gedeelte van het gebied van een andere contractant bezet, door de militaire autoriteiten al de nodige maatregelen doen nemen om in het bezette gebied het openbaar leven te herstellen en te verzekeren, en de onderhorigen van het bezette gebied moeten zich aan deze maatregelen onderwerpen.

Indien de bezetter, met het doel het openbaar leven te herstellen en te verzekeren, een maatregel neemt, die de aard heeft van een opdracht aan de tribunalen, dan moeten deze daaraan gehoor geven, en dit in uitvoering van de Belgische wet, die de conventies van Den Haag aanvaardt.

Het hof van cassatie maakt echter deze dwingende kracht van de maatregelen, door de bezetter genomen, afhankelijk van het doel dat deze maatregelen moeten bereiken; ze moeten

dienen voor de herstelling en verzekering van het openbaar leven; en de Belgische rechtbanken, die tot een uitspraak moeten overgaan, mogen ze slechts toepassen met die bedoeling en binnen de perken van die bedoeling.

De 14^e juni 1917 is door het hof van cassatie een vonnis geveld, dat deze rechtspraak bevestigde. Volgens dit vonnis mogen de Belgische rechtbanken de Duitse verordeningen en decreten slechts toepassen wanneer zij “er het karakter aan kunnen toekennen van een maatregel, die, wegens het speciaal en gelimiteerd doel, dat hij zeker en uitsluitend beoogt, binnen de bepalingen valt van de zending, uitzonderlijk erkend aan de bezetter door de Haagse conventie en haar bijbehorend stuk, en die, zonder door zichzelf rechterlijke autoriteit te hebben, van kracht is voor de Belgische burgers, ingevolge de Belgische wet van 25 mei 1910.”

Hierbij moet bovendien in herinnering gebracht worden, dat de besluitwet van de Belgische regering van 8 april 1917 bepaalt, dat alle maatregelen door de bezetter genomen geheel zullen vervallen, naarmate het Belgische gebied bevrijd wordt.

Uit Luikerland.

Luik, 7 augustus. Sedert voor enkele maanden onze vrienden, de Engelsen, ons 60.000 ton van onze uit Amerika afgezonden voedingsmiddelen hebben afgehouden, wil het niet meer in de hoogste mate van bevrediging goed gaan met de voorziening in ons land. Dit betekent nu juist niet, dat het treurig slecht

gaat. Er is tussen hoogste bevrediging en gebrek nog een hele schakering van graden en het is over deze dat ons thans wordt ingemeten, nu eens ruimer, dan weer minder. Konden we het zo maar blijven volhouden en bleven de comités van boven tot beneden maar bestendig met een scherp oog op de uitkijk, om te vernemen hoe de windwijzer staat en welke maatregelen moeten worden genomen tegen de dag van morgen. Want honger staat voor onze deur. Zo we hem nog met worstelen buiten houden, toch slagen we daarin niet altijd en woelt hij wel vaak de deuren van veel behoeftigen open om er dagen en nachten te verblijven. Ik meen ook te moeten vaststellen, dat de bevolking meer dan ooit het oog houdt op inrichting en werking van de voedingsvoorziening. De voorraad van alles wat moet gegeten worden is zo gering, dat iedereen weet, hoe, bij de minste vertraging, de honger zou heersen. Bovendien zijn de meest schreeuwende ongeregelheden, de misdaden, zo moet ik thans in deze omstandigheden zeggen, zo talrijk, dat argwaan, verdenking en beschuldiging, haast niet meer te vermijden zijn.

Alweer hebben we zo'n ergerlijk wraakroepend schelmstuk te Doornik gehad, waar een der hoogste gemeentelijke ambtenaren tot maanden gevangenis is veroordeeld geworden voor ontvreemding van waren en voedsel van de noodcommissie. Dezelfde euvelen werden elders begaan, ook in Luikerland, waar onlangs een voornaam miljonair werd veroordeeld voor een erg vergrijp en langvingerij. Het weekblad, het enige, dat in Limburg verschijnt, valt dan ook niet zonder reden op de voedingscommissie aan, lijk de duivel

op Geraard. De commissie, zo gaat het, heeft, in het eerste jaar van de collectieve voeding, meer dan één miljoen zuivere winst gemaakt en thans nog worden maandelijks overgrote sommen gewonnen, die tot onderstand bestemd blijven van de behoeftigen.

Juist! Doch die ontzaglijke winsten komen onbetwistbaar uit de zak van de kleine en van de grote burgerij, en de kleine burgerij is de talrijkste. Zij dus stort het meest in die onrechtstreekse geldbelasting, welke tot hulp dient aan de armen.

Hieruit volgt, dat de talrijkste onder de betalende huisgezinnen het meest steun bezorgen aan de evennaaste in nood en daarvoor niet enkel de hoogste kinderbelasting maar ook nog de hoogste onrechtstreekse geldbelasting dragen. “Het zou beslist moeten andersom gaan”, zegt iemand die het kan weten. Waartoe moet de arme bevolking van Limburg belast worden vraagt men. Waarom moeten de jaarboeken met overschot gesloten worden? Waarom verkopen de beheerders, zo ze wezenlijk knap willen zijn, niet tegen inkomprijs aan de minder bevoordeligden.

Amerika heeft nu de ganse voeding van België op zich genomen. Zo men de behoeften van België kende, zou men het nodige geld krijgen om de nood te verhelpen, zonder op de reeds zozeer vervallen burgerij terecht te komen ... Verder gaat de kritiek nog scherper. Op het antwoord, dat de voedingmeesters zullen geven, namelijk, dat niemand gedwongen bij hen behoeft te komen, valt onmiddellijk het wederwoord: de commissie alleen is meesteres van alles wat

er tot beschikking van het volk komt. Of zou ze maar bestaan om bevoorrechte personen nog grotere voordelen te bezorgen en haar ambtenaren hoger loon te betalen dan voor de oorlog?

Hier wordt nu het vonnis geveld: “De man, die aan het schoteltje zit, klampt er zich aan vast, nu meer dan ooit, en wie zijn vinger in het water doopt, ziet allicht een drupje aan de top. “Wat is er aan te doen? Verzoeking en bekoring overwinnen de meest onbaatzuchtige, wanneer ze elke dag en elk uur van de dag de zuchtende bestormen. En zuchtend zijn toch de ambtenaren en bedienden van de voedingsdienst, zuchtend als iedereen.

Het gaat met de steenkool, zelfs in het kolenland Luik, zelfs in de stad met kolenmijnen in schoot en omgeving, al net zo. Uw beste vriend zal u zeggen en herhalen: Er zijn geen kolen te bekomen; op al de putten is alles aangeslagen. – Luister, 20 percent blijft voor ons, 80 gaan weg. – Prul en praat! Geen snuifje blijft om nog aan het volk te geven.

Die beste vriend is onder de hoge omes van een koolmijn. Hij ontgoochelt me wreed, want ik heb brandstof nodig. En velen hebben dezelfde nood; en velen wachten, wachten. Ondertussen spreek ik die dikke vriend nogmaals aan op de maandagse beurs. Zijn antwoord blijft al even beslist ontkennend: “Het is ons verboden, brandstof te verkopen. Alles wordt opgeëist”. Helaas! Ik ga heen en stoot juist tegen de dikke buik van een kolenopkoper, die maar zonder aarzelen naar mijn dikke vriend stormt, door de dichte beursmenigte heen. Door de spleten, tussen de benen, de koppen en het

gewemel, zie ik hoe die twee, mijn dikke vriend en de opkoper, aan het schipperen zijn. Een kind, dat door de stroming mensen loopt en de twee in de gaten krijgt, zal u zeggen: “die versjacheren kolen; het zijn twee joden, die weten wat een bril kost.” Want er zijn kolen beschikbaar. Voor mijn deur slaat men een kolenkar op en in een ommezien zijn 1500 kilo antraciet de kelder in. In mijn straat ontleedt men dagelijks vrachten kolen. Ik schreef naar een bevriende put om kolen voor een bevriende boerderij. Tweemaal was het antwoord: nihil. De boer spant zijn vijf beste paarden voor zijn beste wagen en trekt maar zelf op de put af. Uitslag: hij brengt 5.000 kilo huiskool aan bij zijn dierbare gade, en wel tegen 67 F per duizend kilo. Dit mirakel gebeurt dikwijls en voor iedereen, die er in slaagt het wegeltje te vinden, waarlangs men aan kolen komt. De koolmijnpenneklippers noemen dit: “avoir le tuyau”. Die “tuyau” nu kan iedereen hebben die geld heeft om vingertoppen en zakkenvoeding te betalen. En dit betalen moet dikwijls beginnen bij de nederigste kolenlader en opgaan langs wegen van geleidelijkheid tot de vrij hoogstaande gezaghebber. Wie juist op tijd en stond de gewenste koolman weet te betalen, heeft kolen. De brandstofhaaien, allen verwanten van Batavus Droogstoppel, en op zijn minst zo behendig, zo fijn en gewiekst als deze, moet ge zonder gebaren kunnen afluisteren in de trams, die 's maandags de beurslui naar Luik brengen. De duivel weet hoe ze aan kolen komen. Doch ze werken en pogen, gluipen en kruipen tot ze aan kolen zijn, bestemd, zo ze zeggen, voor een stad, een instelling van algemeen nut. De haaien laten natuurlijk zonder weerstand geen andere haaien hun prooi naderen, zomin als de

kolenbezitters kalmpjes laten doen. De beursmannen betalen de brandstof, zonder berekening. Ze krijgen vrachten brandstof, die nochtans zeldzaam hun bestemmingsplaats bereiken. Want is hij voor Hoei, Sint-Truiden, Borgworm of voor elders in de buurt van Luik, toch zal hij nooit ter bestemming komen. De vracht gaat een ander spoor op, bv. naar Brussel, waar dezelfde brandstof, die 67 frank aan de gelukkige boer kostte, tegen 200 F per duizend kilo aan de Brusselaar zal worden afgeleverd. Zo lost men het nadeel op: er zijn kolen, geen kolen en toch kolen. Ons troost men met de belofte, dat voor de winter alles zal worden geregeld en iedereen zijn rantsoen brandstof zal krijgen. En daar men moet geloven om zalig te worden, geloof ik.

Hoe meer we nochtans ellende op ellende stapelen, in stapels zo reusachtig en zo talrijk, dat de blinden ze moeten zien en de donkerste nacht ze niet kan verbergen aan onze oppermeesters, die de oorlog leiden, hoe spoediger, dunkt me, zal de oorlog uit zijn. Ik werp dus nog maar een ellende op de reuzenstapel, wanneer ik de aandacht vestig op de toenemende behoeften van de openbare stichtingen, als godshuizen, armenzorg, bureau van weldadigheid. Te Tienen en te Sint-Truiden zijn van die openbare instellingen gedwongen om onroerende goederen te verkopen, heel zeker om hun noodlijdende ondersteunden te redden. Ik heb nog niet vernomen dat één kerkfabriek op dit gebied de minste tegemoetkoming heeft laten verhoppen. Nochtans zijn er vele onder deze, die aan grond en geld buitengewoon ruime middelen hebben. Doch er is zoveel pracht in de kerk te

onderhouden en immer zoveel nieuw tot stand te brengen, dat ik meen: de verschrikkelijkste oorlog zal hier weinig of geen milddadigheid uitlokken.

De Belgische woonstede.

Ste. Adresse, 27 juli.

Is men met “Het Belgisch Gezin” en soortgelijke instellingen tot gezamenlijke inkoop van levensmiddelen en huishoudelijke behoeftigheden er in geslaagd, op doeltreffende wijze de Belgische vluchtelingen te wapenen in de strijd tegen de ongehoorde levensduurte, minstens even schone uitkomsten werden bereikt bij de bemoeiingen om in de nood der gezinshuisvesting te voorzien. Hetgeen gedaan werd tot oplossing van de klemmende woningnood is bewonderenswaardig, te meer waar het Belgisch onderling hulpbetoon hier geheel moest woekeren met de geldmiddelen, en waarlijk een poel van sociale noden moest dempen.

Bij de vermelding van wat er ten aanzien van het woningvraagstuk is gedaan, laten we buiten beschouwing, op welke wijze, in het algemeen, door besturen en particulieren er voor werd gezorgd, dat de Belgische vluchtelingen behoorlijk onderdak kwamen. Reeds vroeger werd er op gewezen, hoe de Franse gastvrijheid aan de uitgewekenen een plaats aan eigen haard inruimde. Hoe duizenden en duizenden in beschikbaar gestelde appartementen, leegstaande huizen, of waar dan ook werden toegelaten. Hoe van de andere kant

de overvloedige arbeidsgelegenheid de kostwinner in staat stelde, zelf, dank zij een flink loon, in de stoffelijke noden te voorzien. Het huisvestingsvraagstuk, dat wij thans op het oog hebben, ontstond daarnaast, tengevolge van geheel plaatselijke omstandigheden. Het doet zich voor in de grote middens van vluchtelingen, te Havre wel het sterkst.

In het midden van het tweede oorlogsjaar vooral groeide het aantal Belgische vluchtelingen in geheel Frankrijk, maar vooral in en om Havre zeer snel. Er was een zeer belangrijke "trek" van vluchtelingen uit Engeland naar Frankrijk ontstaan. Ook uit Holland en uit Frankrijk zelf kwamen dagelijks Belgen naar Havre, allen aangetrokken door de hoge lonen, en ook door het feit dat de regering hier gevestigd was, en er zich daardoor een Belgisch centrum had gevormd, maar vooral ook met het verlangen dichter bij hun verwanten in het leger te zijn. Ze hoopten door vestiging hier in de gelegenheid te zijn de zoon of broer of echtgenoot bij diens verlof op bezoek te krijgen. En verder groeide de Belgische kolonie hier ook snel doordat de duizenden arbeiders, die in de havens en uitgebreide nijverheidsinrichtingen een flink loon verdienden, hun gezinnen lieten tot zich komen. Voeg daar nog bij de ontruiming van het IJzergebied, vooral na de beschieting van Ieper, en men kan zich gemakkelijk een beeld vormen, welk een opeenhoping van Belgische vluchtelingen hier plaats had.

En die opeenhoping had plaats in een stad waar reeds de toestroming van vreemd werkvolk, alsmede andere met de oorlogstoestand verband houdende factoren, een

overbevolking hadden verwekt en waarin al in normale tijden een woningnood van onrustbarende afmetingen heerste.

Dat hier een huisvestingsvraagstuk op zichzelf bestond, een waartegen gastvrijheid, noch hoog loon iets vermochten, valt te begrijpen. De ernstige gevolgen van het woninggebrek konden te minder uitblijven, waar men niet alleen stond voor een numeriek tekort aan woningen, maar bovendien de beschikbare verblijven er het bewijs voor waren, dat de enige woningpolitiek, die hier gevolgd wordt er een is van prijsopdrijving van woningen, waarvoor de benaming "krotten" eigenlijk veel te zwak is.

Een drietal zeer grote nijverheidsinrichtingen hebben zich de zorg voor de huisvesting van hun werklieden aangetrokken, maar verder zoekt men hier tevergeefs naar uitingen van doeltreffende huisvesting. Integendeel, de talrijkheid van "oude" stadswijken, van schilderachtige "Uilenburg's" in het kubiek, en het stelsel van grote huizen met veel appartementen die ontzaglijk veel gezinnen met ontzaglijk weinig kinderen kunnen bergen, zij getuigen van een ontstellende woningtoestand.

Wat de Belgische arbeiders dus na dagenlang doorkruisen van de stad als onderdak vonden, was weinig schoons voor zeer veel geld. Hoewel het aantal kamerverhuursters snel toenam als gevolg van de mobilisatie en vooral tengevolge van het fabelachtig oplopen der huurprijzen, bleef de vraag het aanbod in met de dag toenemende mate overtreffen. Sinds begin 1916 ontbreekt zelfs elk aanbod.

Voor het Vlaamse gezin, waarin de kinderrijkdom nimmer ontbreekt, was eenvoudig geen woning te vinden, want de huisheer of kamerverhuurder, die hier aan een gezin met twee of meer kinderen een verblijf zou willen verhuren, is hier nog veel zeldzamer dan een witte raaf.

In het voorjaar van 1916 had ik door bekendheid met enkele personen, die voor maatschappelijk werk hart hebben, gelegenheid een aantal arbeidersgezinnen in hun verblijfplaatsen te bezoeken. Zonder onderscheid waren het gezinnen, die ondanks schamele omstandigheden in hun vaderland over een woning konden beschikken, die zij met trots hun Vlaamse haard mochten noemen. In welke armzalige verblijven zij thans waren opgehoopt, waag ik niet te beschrijven.

De moeilijkheden werden niet weinig vergroot, waar het onmogelijk was verblijven met een kookgelegenheid te vinden. Was dit voor de Belgen algemeen, die niet houden van buitenshuis eten, al een groot probleem, hoeveel meer drukte dit bezwaar op de gezinnen, voor wie het volgen van de Franse gewoonten een volstreekte onmogelijkheid was.

In de loop van 1915 werd de toestand aldus, dat, terwijl de Belgische werkbeurs steeds met vraag naar arbeidskrachten overstelpt bleef, zij het bijna niet meer aandurfde werkzoekenden naar Havre te laten komen, nu het zeker was, dat de arbeiders met gezinnen geen onderdak zouden vinden. Werkbeurs en vluchtelingencomité stelden toen alle krachten in het werk om de vluchtelingengezinnen naar het overige van

Frankrijk te doen afvloeien. De landbouwers naar het land, de werklieden naar de overige steden. Maar toch bleef het aantal van hen, die blij moesten zijn met een slaapzak en een deken in een soort asiel, steeds toenemen. Toen greep de heer Schollaert in. Hij vond weldra een aantal personen bereid stappen te doen om tot een zekere huisvestingsarbeid mede te werken. Hij wendde zich allereerst tot minister Helleputte, die aan verschillende grote ondernemers opdracht had gegeven modellen van houten woninkjes te vervaardigen voor de in België verwoeste dorpen en stadjes. Minister Helleputte werd bereid bevonden de reeds ingekomen modellen voor bewoning beschikbaar te stellen. Zijn kabinetschef, Fritz Libaert, verleende zijn medewerking, evenals Pauwels, de griffier van de kamer, en zo gelukte het weldra aan de bemoeiingen zulk een uitbreiding te geven, dat de meest hulpbehoevenden werden geholpen. Op een bouwterrein midden in het havengebied werden de woningmodellen opgeslagen tot wat Schollaert schertsend noemde "Plankendorp", een Belgisch dorp midden in de Franse stad. Bovendien werd een huisvestingsvereniging opgericht, die hier bekend is onder de naam van "De Belgische Woonstede", en die geheel het karakter vertoont van onze woningbouwverenigingen.

Over een heldhaftige ontsnapping lezen wij het volgende verhaal in De (Belgische) Legerbode:

De zoon van een notaris uit Vlaanderen, die tegenwoordig in het leger dient, en die door de Duitsers was weggevoerd, heeft

het verhaal van zijn ontsnapping gedaan, die werkelijk heldhaftig mag heten.

Na in verscheidene kampen te hebben verbleven, waar het voedsel ellendig was, trachtte hij te ontsnappen en lukte daar in.

“Na te hebben vernomen”, zo vertelt hij, “dat een wagen, met flessen geladen, naar Denemarken moest vertrekken, maakte ik mij gereed om opnieuw te trachten om te ontsnappen. Ik beschikte over een kilo beschuit, een brood van een kilo en drie liter water. Ik lukte er in terecht te komen niet ver van de wagon, die met stro was geladen en verborg mij onder het stro. De trein vertrok twee dagen later: ik bracht elf dagen en 5 uren in mijn schuilplaats door.

Toen ik uit de wagon kwam, was ik letterlijk uitgeput. Mijn voeten waren bevroren. Gelukkig kwam ik bij brave lieden terecht. Een Deens dagbladschrijver ondervroeg mij; hij stelde belang in mijn lot en publiceerde een verhaal van mijn lotgevallen in zijn blad; hij gaf mij gastvrijheid in zijn huis en deed mij vaderlijk verzorgen. De geneesheer die mij onderzocht vreesde een ogenblik, dat men mij beide voeten zou moeten afzetten. Gelukkig was het zo erg niet en na een maand goede zorgen was ik helemaal hersteld.

Dank aan de tussenkomst van een priester heb ik de nodige papieren kunnen bijeenkrijgen en Engeland bereiken, van waar ik naar Frankrijk ben gaan dienst nemen bij het Belgisch leger.”

Donderdag 16 augustus 1917 – avondeditie

Berlijn, 10 augustus. Officieel: Legergroep Rupprecht: In Vlaanderen is de tweede grote slag ontbrand. Gisteren werd aan de kust en tussen IJzer en Leie het artilleriegevecht tot de uiterste hevigheid opgevoerd, werd gedurende de nacht met onverminderde kracht voortgezet en ging vanochtend vroeg tot roffelvuur over.

Achter de dichte vuurgolven trok de Engelse infanterie tussen Bikschote en Wijtschate over een front van 18 km ten aanval over.

De oorlog in de lucht.

Berlijn, 16 augustus. Uit het officiële Duitse bericht over de uitslag van de strijd in de lucht in juli blijkt, dat onze tegenstanders in die maand omtrent viermaal zoveel vliegtuigen hebben verloren als wij. Dat is een uitkomst, die voor de dapperheid van onze vliegers en voor de deugdelijkheid van onze bewapeningsbedrijven een goed getuigschrift uitreikt.

Een Frans draadloos bericht en de Times hebben, op grond van officieel materiaal, op een verbetering in de overwinningen van Fransen en Engelsen gewezen. Waar de Franse en de Engelse lezing reeds onderling verschillen, behoeven we er ons niet over te verwonderen, dat ze met de onze volkomen onverenigbaar zijn.

Volgens het Engelse bericht hebben de Engelsen alleen 253, en met de Fransen en Belgen samen 338 Duitse vliegtuigen neergeschoten. Als hun eigen verlies geven onze tegenstanders slechts 129 vliegtuigen op.

De middelen, waarmee Engelsen en Fransen een voor hen hoogst ongunstige rekening in een gunstige veranderen, zijn uit vroegere berichten bekend. Terwijl de Engelsen – om slechts dit te noemen – bij zichzelf als verloren slechts die vliegtuigen tellen, die niet terugkeren, rekenen ze bij ons als verliezen niet alleen de vliegtuigen, die niet terugkeren, maar ook die welke “vernield” of stuurloos neergedreven en beschadigd tot landen gedwongen worden.

Dat een bestuurder zijn schijnbaar stuurloos neergedreven vliegtuig enkele honderden meter lager weer in de hand kan krijgen en naar willekeur kan sturen, dat een schijnbaar beschadigd en tot landen gedwongen vliegtuig in de meeste gevallen aanstonds weer kan opstijgen, dat weten de Engelse vliegers zelf natuurlijk even goed.

Gevangenen hebben op hun gestelde vragen openlijk toegegeven, dat het voor het Engelse legerbestuur voldoende is, dat een vliegtuig is gedaald om het als een Engelse overwinning te boeken.

Maar er zijn tegenwoordig in Engeland meer mensen, die deze al te plumpe balansverduistering doorzien. Zo schrijft Sardonyx in de New Statesman van 28 juli:

Blijkbaar bewaart ons bericht het zwijgen over onze vliegtuigen, die “stuurloos zijn geworden”. Zolang onze vliegtuigen niet “vermist” worden, d.w.z. zolang ze niet binnen de vijandelijke linies zijn neergestort, verluiddt er niets over de schade, die ze hebben geleden. Onnozele krantenmensen en het Engelse publiek worden daardoor om de tuin geleid. Deze soort slimheid, die bij de berichten over luchtgevechten wordt aangewend, herinnert al te zeer aan de listigheid van de wekelijkse berichten over scheepsverliezen.

Een betere rechtvaardiging van onze berichten kunnen we ons dus niet wensen.

De Grondwet deelt mede, dat de Duitsers in België terug opvorderingen hebben gelast. Thans moeten in de provincie Antwerpen alle huishoudelijke artikelen van koper, tin, zink, nikkel, messing of brons worden ingeleverd. En niet alleen dat de eigenaars deze moeten inleveren, ze moeten ze ook demonteren, indien ze aan huizen bevestigd of ingebouwd zijn. Als prijzen worden daarvoor vergoed voor koper 4, zink 7,50, nikkel 13, messing of brons 3 F per kg.

De douaneambten te Hansweert hebben op de sleepboot Johanna een partij harde zeep gevonden, bestemd voor uitvoer naar Antwerpen. De vrouw van de kapitein is gevankelijk naar Middelburg gebracht.